

PRINCIPY PRÁVNÍHO MYŠLENÍ

GLOBALIZACE A EVROPEIZACE
PRÁVA
A OTEVŘENÉ PRÁVNÍ POJMY

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1 (2007)

© Ivo Telec, 2007

TEMATICKÝ OBSAH

1. Globální sjednocování soukromého práva
2. Mezinárodní smlouvy a mezinárodní organizace
3. Sjednocovací význam otevřených právních pojmů
4. Sjednocování judikatury
5. Sjednocování a sladování soukromého práva v Evropské unii

SROVNÁVACÍ VĚDA SOUKROMÉHO PRÁVA

■ Devíza

Lex multiplex ius unum

■ Cíl

1. **sjednocení** (unifikace) soukromého práva
2. **sladění** (harmonizace) soukromého práva
srv. též rezoluce EP (1989 a násl.)
3. **přiblížení** (aproximace) soukromého práva

SJEDNOCOVÁNÍ SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Sjednocování právních norem**
- **Sjednocování judikatury**
- **Sjednocování soukromoprávních doktrín**

- **Společný základní světonázor a všelidské hodnoty**
- **Pojem práva a soukromého práva zvlášť**
- **Teorie pramenů práva**
- **Právní metodologie**
  - a. tvorby práva
  - b. výkladu práva
  - c. používání práva
- **Teorie argumentace**
- **Teorie legitimace práva (ospravedlnění)**

GLOBALIZACE SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Světové sjednocování (unifikace):**
  1. **práva občanského**
    - ✓ mezinárodní smlouvy
  2. **práva obchodního**
    - ✓ mezinárodní smlouvy
    - ✓ *lex mercatoria* aj. *soft law*; např. zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (1994, 2004)
- **Volba práva u závazků s cizím prvkem**

SVĚTOVÉ NEBO EVROPSKÉ MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

- **Spojené národy (UN) v New Yorku**
  - Výbor pro práva dítěte
  - Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL)
- **Haagská konference mezinárodního práva soukromého v Haagu**
- **Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva (UNIDROIT) v Římě**
- **Rada Evropy (CE) ve Štrasburku**

- **Mezinárodní organizace práce (ILO) v Ženevě**
- **Světová obchodní organizace (WTO) v Ženevě**
- **Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO/OMPI) v Ženevě**
- **Evropská patentová organizace (EPO) v Mnichově**
- **Eurasijská patentová organizace (EAPO) v Moskvě aj.**

SVĚTOVÉ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

■ Spojené národy

hard law:

1. *Úmluva o právech dítěte (1989)*

(č. 104/91 Sb.)

2. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (1981)*

(č. 160/91 Sb.)

„PRÁVO NENÍ TEXT“

- **Sjednocování soukromého práva jednotným výkladem:**

1. mezinárodních smluv
2. právních předpisů
3. právních jednání (úkonů)
4. právních rozhodnutí; zejm. judikátů

- **Doktrinární význam světové právní vědy**

- právní hermeneutika = umění výkladu práva

OTEVŘENÉ PRÁVNÍ POJMY

- Sjednocování soukromého práva používáním otevřených právních pojmů
  - ✓ *open concepts, open textures, např. dobrá víra*
  - ✓ generální klausule např. § 11 o. z.
  - ✓ překonávání odlišností soukromoprávních soustav skrze **společné právní jádro**
např. v EU
- Doktrinární význam světové srovnávací vědy soukromého práva (komparatistiky)

- 1. zákonodárství nemá definovat** neurčité právní pojmy, ale ponechat jejich vymezení až na jejich **použití** na konkrétní budoucí případ
- 2. judikatura nemá definovat** tyto pojmy, nýbrž je používat na konkrétní nastalý případ
- 3. právní doktrína má definovat** tyto pojmy vymezením jejich účelu a obsahu

1. DOBRÁ VÍRA

- *Bona fides*

vědomý stav ducha, spočívající v přesvědčení o subjektivním právu nebo o jednání po právu, kdy člověk nevěděl, neměl vědět nebo nemohl vědět o opaku,

s nímž právní řád spojuje právní následky

např. vydržení práva, mala fide závazek vydat i užitky z bezdůvodného obohacení, zápisná překážka známek.

DOVOLÁNÍ SE DOBRÉ VÍRY

- **Soukromoprávní předpoklady**
  1. zákonem nezakázané chování
  2. dokázané tvrzení subjektivního stavu
dobré víry jeho objektivizací

HLEDISKA

1. fikce rozumného člověka

srv. fikci průměrného spotřebitele či fikci odborníka

2. běžná opatrnost

např. nahlédnutí do katastru nemovitostí

- ☛ věděl nebo vědět měl a mohl, že není vlastníkem pozemku

srv. koupi zboží od nevlastníka (§ 446 obch. z.)

- **Dobrá víra**
good faith

- **Špatná víra**
bad faith

- **Zlá víra**
(zlý úmysl)

■ **Německo:**

Guter Glaube = subjektivní dobrá víry (stav)
např. držitele věci v to, že mu patří

Treu und Glaube = **zásada dobré víry:**

1. čestnost
2. věrnost
3. předvídatelnost druhou stranou
4. zřetel na zájem druhé strany
5. odůvodněný spoleh na druhou stranu
(*reasonable reliance*)

2. DOBRÉ MRAVY

- *Boni mores*

způsoby chování bez újmy jinému člověku,
zvířeti nebo přírodě,
s nimiž právní řád spojuje právní následky

*např. negativně překážka platnosti smlouvy
nebo výkonu práva, zápisná překážka
známková*

3. VEŘEJNÁ MORÁLKA

- *Public morality*

veřejné povědomí o chování,
které není způsobilé veřejně pohoršit,
s nímž právní řád spojuje právní následky

*např. negativně zápisná překážka průmyslově
vzorová*

4. VEŘEJNÝ POŘÁDEK

- *Ordre public*

stav věcí,

vylučující nebezpečí veřejné poruchy
způsobilé ohrozit kohokoli,

s nímž právní řád spojuje právní následky

*např. negativně zápisná překážka známková;
výhrada v soukromém právu mezinárodním*

ODSTRAŇOVÁNÍ TVRDOSTI

■ Tvrdost (*hardship*) práva soukromého

×

1. kontextualismus podle okolností případu
2. používání otevřených právních pojmů (generální klausele)
3. ústavně konformní výklad
4. *rebus sic stantibus*

smlouva uzavřena za konkrétního stavu s následnou změnou okolností

- ☛ zánik závazku § 50a/3 o. z., 292/5 obch. z.
- ☛ změna závazku soudem § 99 z. r.

- **Tvrdość zákona práva veřejného**

×

rozhodnutí na základě správního uvážení
v jednotlivé věci

*např. v individuální věci práva sociálního
zabezpečení*

z. č. 187/06 Sb., o nemocn. pojištění, aj.

NOTORIETY

- Skutečnosti **obecně známé**,
které netřeba dokazovat (§ 122 o. s. ř.)
  - a. přírodní, *např. sled ročních období*
  - b. společenské, *např. sled dnů v týdnu*

- **Zásadní nepatříčnost** v právu trestním
  - ☛ *in dubio pro reo*

SJEDNOCOVÁNÍ JUDIKATURY

- **Evropský soud pro lidská práva**
ve Štrasburku
- **Nejvyšší soud v Brně**
- ✓ stanoviska ke sjednocování rozhodování
soudů v civilních věcech ☹
- ✓ Sb. soud. rozh. a stan.

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

1/2006

ročník
LVIII

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

Advokátní tarif	č. 2
Náhrada nákladů za obhajobu	č. 4
Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů	č. 1
Postoupení věci jinému orgánu	č. 6
Právní moc rozhodnutí	č. 6
Rozhodnutí nejvyššího státního zástupce	č. 6
Řízení o stížnosti pro porušení zákona	č. 6
Úmysl nepřímý	č. 3
Úvěrový podvod	č. 5
Zastavení trestního stíhání	č. 6
Zmocněnec poškozeného	č. 2

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Konkurs	č. 9
Náhrada škody	č. 6
Náhrada škody z pracovního poměru zaměstnavatelem	č. 10
Obchodní společnost	č. 7
Podmínky řízení (způsobilost být účastníkem řízení)	č. 10
Příslušenství pohledávky	č. 5
Směnky	č. 8
Soudní poplatky	č. 1
Vlastnictví (církevní restituce)	č. 4
Výkon rozhodnutí (excindační žaloba)	č. 3
Výkon rozhodnutí (exekuce)	č. 2

- **Soudní rozhodnutí zásadního významu po právní stránce**
  1. **právní otázka zásadního významu (pro věc určující)**
  2. **odpověď na ni má obecný dopad na všechny případy obdobné povahy**

EVROPEIZACE SOUKROMÉHO PRÁVA

■ Rada Evropy

- ✓ mezinárodní smlouvy, *např. Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství* (1975), (č. 47/01 Sb. m. s.)
- ✓ doporučení

■ Evropská společenství

- ✓ prvotní zdroj: mezinárodní smlouvy
- ✓ druhotný (odvozený) zdroj: nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení

PRÁVO EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

1. **bezprostřední použitelnost práva ES**
2. **aplikační přednost práva ES**
před státním zákonem; srv. čl. 10 Ú
3. **soukromoprávní odpovědnost státu**
za škodu jedinci porušením práva ES
4. **bezprostřední účinek práva ES**
v soukromých i veřejných poměrech

- **Sjednocování soukromých práv v ES, např.**
- ✓ **právo korporační**
  1. evropské hospodářské zájmové sdružení (EHZS), (nař. 1985)
  2. evropská společnost (SE) a holdingová evropská společnost (nař. 2001)
  3. evropská družstevní společnost (nař. 2003)
- ✓ **soukromé právo mezinárodní**

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (1980), (č. 64/06, 21/07 Sb. m. s.)

- **Slad'ování soukromých práv v ES**
- ✓ **právní síla a forma cílové směrnice**
- ✓ **jednotný trh €**

vč. soukromoprávní ochrany spotřebitele

- ☛ **vše, co je mimo jednotný trh,
zůstává stranou ES**

IUS COMMUNE EUROPAEM

- **Evropské soukromé právo**
  - ✓ společný referenční rámec
  - ✓ evropský zákoník smluvního práva (ECC)
  - ✓ principy evropského smluvního práva (PECL)
  - ✓ principy evropského deliktního práva (PETL)
  - ✓ principy evropského práva nepřikázaného jednání (PEL Ben. Int.)
  - ✓ principy evropského práva obchodního zastoupení, frančíz a distribučních smluv (PEL CAFDC)

- ✓ principy evropského práva smluv o službách (PEL SC)
- ✓ principy evropského práva koupě (PELS)
- ✓ společné jádro soukromého práva v Evropě
- ✓ evropský občanský zákoník
- ✓ evropské rodinné právo

= **mimostátní (odbornické) právo**
(soft law)

Principles of European Law

Study Group on a European Civil Code

Benevolent Intervention in Another's Affairs (PEL Ben. Int.)

prepared by
Christian von Bar

OXFORD

Např.:

<http://www.copecl.org/>

<http://www.sgecc.net/>

Foto:

UNIDROIT/Unidroit, Kvirinál, Řím, Itálie 2002

Evropský parlament, Brusel, Belgie 2004

